

## KOSMISCHE WETTEN

26 januari 1959

Een kosmische wet is een wet, waarvan wij aannemen, dat zij in de gehele kosmos gelijkelijk geldt. Zij is dus overal van kracht, onverschillig of dit materiële werelden geldt, geestelijke werelden, dan wel - wat wij noemen - de negatieve werelden. In deze werelden zijn nl. een aantal hoofdlijnen aan te duiden, die a.h.w. de begrenzing van het leven vormen. Wij kunnen dan ook nooit een kosmische wet overtreden. Een mens, die zich deze illusie zou maken, vergist zich in de betekenis van de goddelijke eigenschappen en de goddelijke wetmatigheid. Wij kunnen niet bestaan buiten hetgeen door God - krachtens Zijn scheppend vermogen, Zijn eigenschappen - tot uiting is gebracht. Ons zelfstandig bestaan is slechts mogelijk binnen Zijn wezen en wel in overeenstemming met Zijn wetten.

Nadat wij deze noodzakelijke definitie hebben gesteld, is het de moeite waard ons af te vragen: In hoeverre kan een kosmische wet ons leven beïnvloeden?

In de eerste plaats zal een kosmische wet alle leven voortdurend beïnvloeden, dus ook ons leven. Er zijn voor ons bepaalde dingen niet mogelijk, niet bereikbaar, omdat zij liggen buiten hetgeen ons door deze kosmische wetten wordt toegestaan.

De meest geciteerde - in verband met het menselijk leven - is ongetwijfeld:

### **De wet van Oorzaak en Gevolg.**

Dat is een heel knappe wet, wanneer ze juist wordt uitgelegd. Want ze geeft ons een volledig inzicht in al wat er in het leven gebeurt en in het waarom.

Bij een verkeerde interpretatie echter stuiten wij onmiddellijk op grote moeilijkheden.

Bij een verkeerde interpretatie van deze wet ontdekt men nl., dat de mens klaarblijkelijk gebonden is, dus niet vrij in zijn handelen; dat de mens niet in staat is zelfstandig te denken of te leven, omdat alles door oorzaak en gevolg bepaald zou worden.

U zult me dus niet kwalijk nemen, wanneer ik tracht de wet van Oorzaak en Gevolg hier allereerst kort te omschrijven, ofschoon ik ervan overtuigd ben, dat de meesten uwer deze wet reeds kennen.

Elk gebeuren maakt deel uit van een continuïteit, die zich binnen het Goddelijke afspeelt. Elke continuïteit op zichzelf is de uitdrukking van verschillende fasen van één Wezen. Het eerste gebeuren brengt met zich een reeks van gevolgen, waarvan elk op zichzelf voor een verdere reeks van gevolgen oorzakelijk kan zijn. Er moet echter worden gesteld, dat oorzaak en gevolg zich niet ten allen tijde rechtlijnig bewegen, maar dat bij elke oorzaak een bepaalde reeks van gevolgen mogelijk is, waaruit één enkele wordt gerealiseerd. Dat laatste is erg belangrijk. Reden waarom ik het dus zeer in uw aandacht aanbeveel.

Op het ogenblik dat God denkt, wordt Gods gedachte in God werkelijkheid. De schepping is de goddelijke gedachte. Deze schepping houdt tevens in, dat - bepaald door de scheppende gedachte - een reeks mogelijkheden bestaan. Vanuit verschillende stellingen wordt gezegd: Voor God zijn deze alle werkelijk. Dat kan zo zijn - wij kunnen dit niet nagaan. Wel kunnen wij voor onszelf vaststellen, dat elk klein gebeuren - tot het allerkleinste toe - een reeks van mogelijkheden opent. Wij kunnen verder constateren, dat de mens uit deze beperkte reeks van mogelijkheden zal moeten kiezen en dat van deze keuze het verdere verloop van zijn beleven, van zijn bestaan, dus afhankelijk is.

Wetende dat het menselijke leven niet beperkt is tot alleen één stoffelijke fase, maar deel uitmaakt van de ontwikkeling van een ego, kan verder worden gesteld, dat in elk menselijk verschijnen oorzaken van vroegere (althans in het huidige bestaan niet geopenbaarde) waarden in dit leven mede hun werking kunnen doen gelden. Het is echter niet noodzakelijk dat deze gevolgen reeds volledig waren vastgesteld. Want waar de keuze valt, valt ook pas de vaststelling van het gevolg.

Ik wijs hier zo nadrukkelijk op om u duidelijk te maken, dat b.v. karma niet betekent, dat u onomstotelijk een bepaalde reeks van onaangename ervaringen of gelukkige ervaringen zult moeten ondergaan. Het betekent, dat u naast andere mogelijkheden ook deze mogelijkheid geboden wordt; en dat u, kiezende krachtens uw eigen bewustzijn en zo één van de mogelijkheden tot werkelijkheid makend, voor uzelf een nieuwe fase van gebeuren schept.

Aan de hand van oorzaak en gevolg kan t.o.v. de mens worden opgemerkt: De mens schept zijn leven zelf uit de beperkte waarden, die in de stof aanwezig zijn, plus de beperkte waarden van het totale ego (inclusief geest), daarbij verder geleid door het niet beperkte aantal mogelijkheden, dat in de schepping ook voor hem openstaat. Het feit van deze keuze stelt ons voor vrije wil, gelimiteerd door eigen handelen.

Natuurlijk kan die Wet van Oorzaak en Gevolg ook op andere dingen worden toegepast.

Eén van de meest eigenaardige conclusies, die ik uit Oorzaak en Gevolg heb horen trekken, was deze: "God heeft geschapen. Hij is oorzaak. Als oorzaak is Hij verantwoordelijk voor alle gevolgen." Ik stip dit punt aan om te voorkomen, dat we - te snel verdergaande - misvattingen bij u doen ontstaan. God is inderdaad verantwoordelijk voor alle dingen ..... tegenover Zichzelf. Zoals u verantwoordelijk bent voor alle dingen tegenover uzelf. Gods wereld zal ongetwijfeld werkelijker zijn dan die van één van u. Dat neemt niet weg, dat - zoals God Zijn werkelijkheid en daarmee Zijn verantwoordelijkheid beleeft in Zijn schepping - u voor hetgeen uzelf in het leven creëert uw eigen verantwoordelijkheid zult dragen en uw eigen schepping der wereld kennen.

Het heeft geen zin hier voorlopig verder op door te gaan en laat ons dus maar overstappen op een volgende wet - ook algemeen bekend verondersteld:

### **De wet der gelijkblijvende Velden.**

Er zijn twee oerkrachten, die aansprakelijk kunnen worden geacht voor de schepping van alle materie plus alle geest. (Niet de ziel.) Hiertussen ontstaan voortdurend veranderingen, variaties, wijzigingen en wrijvingen, waardoor verschijnselen ontstaan. Elk verschijnsel echter is zozeer gebonden aan het veld, waaruit het ontstond, dat de waarde van dit veld voortdurend gelijk blijft en elke wijziging slechts dan plaats kan vinden, wanneer ze t.o.v. de originerende kracht geen verlies of vermeerdering doet ontstaan.

Deze tamelijk ingewikkelde wet probeert aan te tonen, wat u allemaal wel eens beleefd zult hebben: dat er op een bepaald ogenblik geen mogelijkheid is om een werkelijkheid te veranderen, ofschoon je daarin toch wel andere dingen kunt beleven.

Er is een veld, of beter een kracht, die een andere kracht snijdt. Daardoor ontstaan krachten, die wij inductieverschijnselen noemen. Inductieverschijnselen zijn oorzaak voor het ontstaan van de sterrenniveaus en al wat daarmee samenhangt. Ook voor het leven, dat binnen die niveaus kan ontstaan. Want ook de stralingsverschijnselen van de kosmos kunnen - hetzij direct, hetzij indirect - aan deze grote kosmische velden worden toegeschreven. Echter kunnen de waarden van deze velden niet onevenwichtig worden. Zodra één dezer velden sterker wordt dan het andere, is er geen samenhang meer.

Zullen de verschijnselen worden geabsorbeerd door het ene veld, dan wordt het andere veld eenvoudig weggevaagd. Wij krijgen dan een zeer sterke beweging, te vergelijken met de stortvloed van een zee, die het land binnendringt en daar - als bij grote rampen - dus plotseling het vasteland doet verdwijnen. Wanneer dit zou gebeuren, zou er geen bewust of menselijk leven meer mogelijk zijn, omdat slechts in de tweehed der verschijnselen - dus door het verschil - een mogelijkheid tot beleven aanwezig is.

Gelijkblijvende velden heeft natuurlijk ook voor de mens een betekenis, maar deze kunnen we beter in de subdivisiewet van evenwicht nader bezien.

### **De Wet van Evenwicht**

zegt, dat elke uitbreiding - onverschillig waarvan - te ener zijde gecompenseerd moet worden door een gelijke uitbreiding te anderzijde. Op het eerste gezicht lijkt dit erg spitsvondig. Wanneer ik zand breng van hier naar daar, dan krijg ik daar meer zand, maar dan krijg ik hier ook gelijkelijk minder zand. Onverschillig hoe ik nu de zaak ga bekijken en waar ik mijn zand

vandaan haal, ik kan altijd een lijn trekken waarvan ik zeg: Hier heb ik meer en daar heb ik minder. En die twee compenseren elkaar.

In het menselijk leven zien we dat ook. In de eerste plaats bij verwerving. U kunt - ook in uw eigen wereld - zeer veel verwerven. Maar voor alles, wat u verwerft, moet u iets geven. Alles heeft zijn prijs, zegt men wel eens. U kunt rijk worden, maar voor die rijkdom zult u b.v. uzelf moeten verloochenen, dus tegen uw eigen beter weten in handelen. Of u zult arbeid moeten verrichten. Of u zult u moeten afzonderen van de mensheid. Maar u verliest altijd voor al, wat u gewint. Zoals ook elk verlies automatisch zijn compensatie met zich brengt. Het is erg prettig, dat wij dit kunnen opmerken, omdat we daardoor de hoop levend kunnen houden.

Ook al zien wij soms niet in, waarom bepaalde fasen in het leven optreden, bepaalde kwade gebeurtenissen ons beroeren, wij kunnen ervan verzekerd zijn, dat hierdoor een mogelijkheid ten goede is geschapen, die even groot is. En wanneer het ons te goed gaat, dan worden wij nederig, omdat wij ons realiseren, dat de potentie van kwaad zoveel sterker is geworden. Deze wet van evenwicht stelt overigens niet, dat er goed en kwaad is. Zij stelt alleen, dat twee elkaar tegengestelde waarden aanwezig zijn. En dit houdt in, dat de waardering goed en kwaad t.o.v. de tegenstellingen aan onszelf is overgelaten.

Nu bestaat er nog een heel aardig wetje, dat zegt:

### **Elk wezen en elke bestaansvorm is een facet van het goddelijk Wezen.**

Als zodanig bevat elk wezen en elke bestaansvorm in zichzelf een volmaaktheid als in God. Onmiddellijk daar achteraan volgt: Slechts de realisatie van deze volmaaktheid kan de eenheid met God bewerkstelligen. Dat klinkt heel aardig, maar het is voor ons niet erg praktisch. Deze wet heeft voor de mens alleen in religieuze zin betekenis: Het streven naar een volmaakt beantwoorden aan God. Natuurlijk doet u dat vanuit een zuiver persoonlijk standpunt. Het is úw God, die u benadert; uw opvatting van het goede, dat u tracht te dienen. Er is geen bezwaar hiertegen, want wij vormen elk een eigen deel van de schepping en zullen als zodanig een eigen facet van het Goddelijke zijn, passend in het totale bouwwerk van de goddelijke structuur.

Dan is er nog, wat wij noemen:

### **De Wet van Eenheid.**

De Wet van Eenheid zegt: Alles wat in geaardheid en beleving een overeenstemming bereikt, is één. Elke verloochening van een dergelijke eenheid betekent een zodanige beproeving van het deel, dat het tot het ene terugkeert. Als je het goed bekijkt, is dat nu eigenlijk de kwestie van naastenliefde. Alle dingen zijn één. Hier heeft u de hele mensheid, met al haar verschillende vormen, huidskleuren, rasverschillen en wat er verder bij hoort. Deze mensheid beleeft haar wereld gelijk. Zij baseert haar denken en streven op gelijke waarden. In allen leeft een gelijk oerprincipe. Krachtens deze wet zijn zij een eenheid. De kabbalist drukt het uit, wanneer hij spreekt over de Rode Adam, bedoelende hiermee de wereld, waaruit de mensheid geboren is en waartoe alle delen der mensheid ten allen tijde blijven behoren.

Deze kosmische eenheid moeten wij voor onszelf voortdurend realiseren. Wanneer in uw lichaam een enkele cel zegt. "Ik ga voor mijzelf leven ten koste van die andere, want ik ben ik, en de rest van de wereld hoort niet bij me," dan krijgt uw lichaam kanker. Elke grote zelfzucht, die de eenheid met het verdere leven ontkent, doet in het totale wezen "mensheid" een soort kanker ontstaan. Alleen is dat geen kanker, die operatief te verwijderen is. Zij kan slechts door een reversie van de rebellerende cellen, de rebellerende eenheden (wezens) tot eenheid worden opgeheven. De mensheid heeft de plicht de verantwoordelijkheid voor alle andere mensen te dragen, zelfs indien dit gaat ten koste van eigen ogenblikkelijke vorm.

Zoals bloedlichaampjes in het lichaam vreemde indringers aanvallen en zo het organisme beschermen ten koste van zichzelf. Verder volgt hieruit, dat elke georganiseerde aanval op of georganiseerde vernietiging van een deel der mensheid in feite is: het doen ontstaan van een ziekteproces in het totaal der mensheid.

Geestelijk is de betekenis nog veel groter. Geestelijk betekent dit, dat zelfs de allerhoogste geest, die eens de menselijke vorm gekend heeft, onverbreekelijk met de mensheid als geheel verbonden is en zal blijven. Het betekent dat krachten die vóór de mensheid bestonden en wier werking in de mensheid zich geopenbaard heeft - b.v. de meesters of geleiders van de eerste rassen - met deze mensheid onverbreekelijk verbonden blijven.

Er blijkt ons nog meer. Het mens-zijn kan niet alleen bepaald worden door de menselijke vorm. Het is een mentaliteit, een onderlinge verhouding, waartoe ook andere wezens behoren. Wij kunnen in de praktijk zeggen, dat voor het grootste gedeelte van de aardbewoners (planten, dieren en mensen) de wet van eenheid volledig functioneert; dat zij volledig van elkaar afhankelijk zijn; en dat zij slechts door elkaar te helpen en te steunen tot een werkelijk goddelijk leven kunnen komen.

Dat is misschien slecht nieuws voor degenen, die menen dat je oorlogje moet spelen, dat je bepaalde rassen klein moet houden, of dat je bepaalde groeperingen boven andere moet bevoorrechten. Want uit deze ene wet volgt, dat ieder, die zulks doet, daarmee automatisch een ziekteproces in de mensheid doet ontstaan, dat de mensheid aantast en vernietigt tot het ogenblik dat de gedachtegang, waaruit dit is voortgekomen, geheel teniet is gedaan en het totaal der mensheid wederom volledig eendrachtig leert te streven.

Wij zien diezelfde verschijnselen trouwens ook op grotere schaal.

En wij spreken dan over de Wetten der Harmonie. Nu vinden wij harmonie b.v. muzikaal uitgedrukt. We weten, bepaalde klanken passen bij elkaar, vullen elkaar aan, kunnen elkaar relief geven, enz. Harmonie in de kosmos is ongeveer hetzelfde. Er kan een bepaalde gelijkheid van waarde bestaan, waardoor een allerhoogst wezen, een meest lichtende kracht, direct verbonden is met het allerkleinste wezen, dat misschien niet eens bewustzijn heeft. In deze harmonie kan dan die allerhoogste kracht door het kleinste wezen zich openbaren, terwijl omgekeerd het kleinste wezen krachten en bewustzijn puurt uit die hoogste geest. Een voortdurende wisselwerking. Deze harmonie is veel groter, dan men misschien zou denken.

In de kosmos zijn zeer veel grote krachten, die wij over het algemeen vereenzelvigen met sterren en planeten. Dit is niet geheel onjuist. Deze zijn in bepaalde groepen in harmonie. Sommige groepen zijn t.o.v. elkaar nog disharmonisch. Wanneer een algehele harmonie tussen alle groepen en alle bestanddelen van die groepen gelijkelijk is gevonden, dan hebben wij de volmaakte uitdrukking van de goddelijke gedachte en waarschijnlijk daarmee de nacht van Brahma. De nacht van Brahma betekent de uitdoving van het licht, het terugkeren van de z.g. realiteit en daad tot de potentie.

Er staat echter ook in de kosmische wet:

Niets kan teloor gaan. Werkelijk niets. Wanneer dus alle werelden zouden terugvallen tot de oermaterie, de oerkracht, waaruit alles is voortgekomen, dan is er niets teloor gegaan. Niets van beleven, van denken of streven. Dit alles - eens potentieel aanwezig - blijft als potentie voortbestaan tot een volgende uiting. Verder, ook voor de mens zelf: Er gaat niets teloor. Het is niet mogelijk de gevolgen van een bepaalde daad uit te wissen. Wel kan men tegenover die daad andere daden stellen, waardoor evenwicht ontstaat. Men kan dus voor zichzelf het gevolg van daden a.h.w. tot nil terugbrengen. Maar de daad blijft als kosmische waarde bestaan; ze houdt haar placering in de reeks oorzaak en gevolg en zal als invloed t.o.v. andere haar werking voortdurend uitoefenen.

Het is misschien goed ons dit te realiseren. Het heeft weinig zin om hier te spreken van schuld, van boete, van vergeving der zonden of iets dergelijks. Wij moeten alleen maar spreken van compensatie. Wij voor onszelf hebben evenwicht nodig, mens en geest. Wij zullen soms daden stellen, die - krachtens een later erkennen - verkeerd blijken. Soms zullen wij opzettelijk daden stellen, waarvan wij weten, dat zij niet goed zijn. Wij hebben daarmee voor onszelf een onevenwichtigheid geschapen, een belasting. (De psychologie geeft u hier wel verdere gegevens voor zover dit ligt op mentaal terrein.) En in deze belasting is er geen enkele weg tot hernieuwd harmonisch zijn, tenzij door het scheppen van een tegengestelde impuls of waarde, zodat het "ik" zijn harmonie met het geheel behoudt. Er zijn dan twee invloeden geschapen in

die wereld rond ons, die beide hun werking op anderen kunnen uitoefenen. (Of moet ik zeggen: waaraan anderen hun eigen impulsen kunnen toetsen en ontlenen?)

Natuurlijk heeft de kosmos nog veel meer wetten en wetmatigheden. Wij komen er al heel snel toe te zeggen, dat de wetten Gods op aarde hun uiting vinden. Ik meen, dat dit zeer beperkt waar is. Want een goddelijke wet is alomvattend. Datgene, wat van daaruit tot openbaring komt, is slechts de gedeeltelijke openbaring, omdat de materie of de geest, waarin die openbaring plaatsvindt, niet het geheel van het Goddelijke omvat. Alles wat wij zien aan wetten moet kunnen worden herleid tot kosmische wetten, die onveranderlijk, eeuwig en overal gelijkblijvend zijn. Menselijke wetten in natuurkunde, elektriciteitsleer, mechanica, geneeskunde eventueel, zijn dus alle deel van grotere wetten, doch geven slechts door hun omschrijving een beperkt deel van de werking dier wetten weer. Onthoud u dat alstublieft goed. Want dit betekent, dat achter alle wetten van schijnbaar geheel verschillende geardeheid één eenvoudige formule te vinden is, die de goddelijke eigenschap aanduidt, krachtens welke al deze verschijnselen kunnen ontstaan.

Op het ogenblik lijkt het misschien idioterie, wanneer we een vergelijking maken tussen Einsteins stelling omtrent tijd en ruimte, de wet van Ohm, de wet van Archimedes en de nieuwste stelling van Rhine omtrent telepathie. U zult zeggen: Dat zijn heel verschillende waarden. Maar ze houden alle één ding in: de onderlinge verwisselbaarheid van waarden en de onderlinge beïnvloeding van krachten, waardoor slechts als een combinatie van twee waarden een meting mogelijk is. En dan zou je kunnen zeggen - ik doe dit nu zeer algemeen - de formulering daarachter in de kosmische wet is deze:

Het geheel van alle leven is een onderlinge beïnvloeding van twee verschijnselen van dezelfde kracht of twee uitingen van dezelfde kracht, waardoor een resultaat ontstaat, dat variabel is en zich toont als een derde waarde. Deze derde waarde kan in de plaats worden gesteld van een der beide componenten; en wij zullen dan altijd de andere component daaruit kunnen berekenen. Betrekkelijk simpel. Het klinkt erg ingewikkeld, maar als u het op papier zet is het heel eenvoudig.

Hieruit vloeit voort, dat de kosmische wet voor de menselijke bewustwording het volgende betekent:

Ten eerste: Zolang wij slechts de verschijnselen bezien en niet gelijktijdig de uitkomsten berekenen, zullen wij betrekkelijk gedréven leven. Wij worden voortgejaagd door oorzaken en gevolgen, die buiten onze beheersing schijnen te liggen.

In de tweede plaats: Wanneer wij oorzaken - positief en negatief - in directe relatie weten te stellen met de uitkomst, dan kan een begeerde uitkomst ons aantonen, welke factor wij in werking moeten stellen om tot een bereiking te komen. Aan de hand van de goddelijke wet is een z.g. magische bereiking mogelijk. Dat wil zeggen het bepalen van gevolgen door een overlegde keuze van oorzaken, die - op het gevolg afgesteld zijnde - andere door ons niet gekende of beheerste oorzaken duidelijk maken en in functie doen treden.

(Hierover zullen velen uwer nog wel eens moeten nadenken, vrees ik. Maar goed, daarvoor is het een discussieavond.)

Om het nu eens heel eenvoudig te zeggen: Wanneer ik gebruik ga maken van kosmische wetten, kan ik krachten van geest en stof aan elkaar volkomen gelijkwaardig maken. Ik kan - rekening houdend met bestaande harmonieën - elke kracht, waarmee ik harmonisch ben, actief doen worden in elk vlak, waarmee ik harmonisch kan zijn door eigen instelling.

Ik zal er een voorbeeld bij geven: Op het ogenblik, dat ik in mijzelf zoveel uiterlijke waarden des levens terzijde kan stellen, dat ik kom tot een beperkter maar juist begrip van God, een juist beleven van God, verkrijg ik daardoor een contact met krachten, voor wie dit de werkelijke wereld is. Hun werking, hun invloed, hun kracht en vermogen worden dus gelijktijdig in mij geopenbaard. (Denkt u aan hetgeen ik voorgaand reeds besproken heb.) Dan

kan ik door mijzelf bovendien harmonisch te maken met een derde factor, die krachten daarheen geleid doen overvloeien. Ik kan wat in mijn eigen wereld ligt afstemmen op mijn wezen. Wat buiten mijn eigen wereld ligt kan ik slechts bereiken, door in mijn eigen wezen te trachten een ontvankelijkheid voor die hogere krachten te scheppen. Een gelijk grondidee moet in alle drie waarden altijd aanwezig zijn. Ik kan dus nooit uit de geest genezen, wanneer niet gelijktijdig boven mij een principe is, dat wil genezen plus beneden mij een principe, dat genezing nodig heeft en deze begeert in de zin van het hoge principe, dat ik aanroep. Alle wonderen van de wereld kunnen uit deze optredende harmonische verschijnselen worden verklaard. De doorsnee mens stemt zich onbewust op grotere krachten af, verkrijgt onbewust vermogen daaruit, dat hij dan gebruikt om andere harmonische krachten op aarde te stimuleren. Wanneer dit plotseling gebeurt, noemt hij het een wonder. Gebeurt het geleidelijk dan noemt hij het meestal zijn verstandelijk overleg, zijn doorzettingsvermogen, etc.

Voor de mens betekent verder de reeks van kosmische wetten, ten tweede, dat elke mens - ongeacht zijn instelling, ongeacht zijn handelingen en daden - voortdurend deel is van het Goddelijke. En dat - mits hij in dit Goddelijke een juiste functie vervult - hij t.o.v. dit Goddelijke niet slechts schuldloos maar zelfs volkomen één en harmonisch is. Conclusie: Veel van het z.g. kwaad der mensheid is in feite de noodzakelijke correctie, die het Goddelijke aanbrengt om de evenwichtigheid te handhaven. De eigenschap evenwicht moet worden uitgedrukt. Degenen, die hiervoor zijn voorbestemd, handelen - ofschoon tegenover de wereld soms zeer wreed en slecht volgens menselijk oordeel - slechts in overeenstemming met de goddelijke wil en zijn als zodanig een volmaakte uitdrukking van goddelijke eigenschappen. In de kosmische wetten staat niet te lezen, dat God liefde is. Geen enkele van die wetten brengt dit tot uitdrukking. Maar wij kunnen dit waarschijnlijk het best afleiden door te stellen, dat - gezien het feit, dat elke kracht van het Goddelijke eeuwig en blijvend is en verder elke kracht van het Goddelijke volledig aan het Goddelijke beantwoordt - God slechts haten, straffen of verdoemen kan door een deel van zichzelf te verloochenen. Zou Hij dit doen dan zou Hij daarmee Zichzelf onevenwichtig maken en als zodanig geen bestaansmogelijkheid en uitingsmogelijkheid meer vinden. Op het ogenblik dat God, anders dan in een volledige aanvaarding en genegenheid, Zijn schepping in stand houdt, zal deze schepping teniet gaan. En dan is het de vraag, of God kan blijven bestaan. Een zeer ernstig punt. Kan God blijven bestaan? De macht God moet natuurlijk wel blijven bestaan. We kunnen ons dat niet anders voorstellen. Maar een onevenwichtigheid in God, zou het totaal goddelijk denken misschien kunnen uitwissen. En dat zou betekenen het einde van alle dingen.

Een laatste punt. Uit de kosmische wetten kunnen wij leringen trekken voor het menselijk leven en bewustzijn. Elke uitdrukking van de goddelijke wet, die daaraan is aangepast, is in feite onvolledig, té ingewikkeld. Ze is echter noodzakelijk, omdat zonder dit in een menselijke omgeving geen begrip kan worden gevonden. Indien elke mens zich realiseert, dat bepaalde goddelijke wetten hem leiden en dat deze wetten - belangrijker dan elke andere wet - hem soms zullen dwingen in te gaan tegen waarschijnlijkheid, tegen aanvaarde wetmatigheden, tegen aanvaarde regelen, zal hij begrijpen dat de grootste verantwoordelijkheid van elk individu niet is te beantwoorden aan de eisen der gemeenschap maar te beantwoorden aan de eisen Gods en met die God harmonisch te blijven voor zover dit mogelijk is.

En daarmee heb ik dan dit betoogje al zo ongeveer beëindigd.

Het is niet veel, zoals u merkt, maar er valt heel wat over te zeggen. Door ù. Want wat ik hier terloops haast heb aangestipt, is voor u verknoopt met elk verschijnsel van het leven, met elk vraagstuk, dat u kent, onverschillig of dit nu politiek is, religieus, geneeskundig, op ander gebied wetenschappelijk, of alleen maar zuiver menselijk. In deze wetten, die ik hier zo kort heb aangestipt, deze paar kleine punten uit het kosmisch bestel, ligt de verklaring van uw eigen onevenwichtigheid, uw tegenstrijdigheid. Het is aan u om de voor u belangrijke punten nu a.h.w. verder aan te duiden en deze zo nodig te maken tot een onderwerp van discussie of debat.

Ik wil hieraan één beperking verbinden en dat is deze: Op zuiver religieuze basis (dus zuiver een geloofsbasis) is geen vruchtbaar debat mogelijk. Ik hoop, dat u zich hier zult willen

beperken tot een simpele uiteenzetting van standpunt, waarop eventuele beantwoording mogelijk is. Ten tweede: Wat betreft politieke beïnvloedingen, ook hier is een eenzijdigheid aanwezig. Indien u vragen stelt op dit terrein zult u dus afstand moeten doen van uw recht uw partij als de enig juiste te zien.

Onthoudt u dit: Elke vraag krijgt het antwoord, dat ze waard is. Elke discussie bestaat uit een meninguitwisseling tussen twee wezens, die beiden dienen na te denken om haar vruchtbaar te maken. En elke uiteenzetting omtrent de kosmos moet vanuit menselijk standpunt worden opgebouwd uit de kleine delen van de kosmos, die je als mens en geest leert kennen.

Noot van de redactie: Bovenstaand artikel is gegeven in aansluiting bij de les nr. 4 van de Kosmische Filosofie in Sleutels, januari 1959.

## DISCUSSIE

Zo, dan kunnen we nu weer verdergaan, vrienden, En dan gaat het hier in de eerste plaats natuurlijk om uw scherpzinnige opmerkingen, vragen, etc. Mag ik de eerste hebben?

Vraag: Voor de eventuele wetmatigheid van de spreuk: God is liefde, leek uw betoog me enigszins een bewijs uit het ongerijmde. Maar als we zien, dat het ons bekende heelal wervelt door eigen snelheid plus de onderlinge aantrekkingskracht, kunnen we deze aantrekkingskracht dan niet beschouwen als een uiting van liefde?

Antwoord: Ik weet niet of het kwetsend is, maar dat zou ik een bewijs uit het ongerijmde noemen. Wanneer het nl. een stelling wordt: alle aantrekkingskracht en snelheid is in feite liefde, dan zou een botsing van twee auto's ook als een bewijs van liefde kunnen worden gezien. Dit lijkt me niet helemaal zuiver.

Overigens was het niet mijn bedoeling om het als een bewijs uit het ongerijmde te brengen. En ik trachtte dus om duidelijk te maken, hoe aan de hand van de wetmatigheid de goddelijke liefde - die wij meestal heel wat persoonlijker interpreteren - zou kunnen worden gezien als een noodzaak in het Goddelijke. Om het heel eenvoudig in een vergelijking te zeggen: Wanneer u uzelf haat - en u bent een gewoon mens - dan zal door deze haat een psychische werking u fysieke kwalen bezorgen en kunt u ten slotte onder de zo ontstane psychische spanningen en geestelijk en stoffelijk ten onder gaan.

Dat is nu voor een wezen, dat in zich dus slechts een complex is van verschillende soorten cellen met hun eigenschappen. Maar God is alle dingen. En ik geloof, dat we dat over het algemeen te weinig beseffen. Wanneer wij stellen, dat er een alomvattende God is en dat er niets buiten Hem bestaat - want dat zou inhouden, dat er dus iets groter is dan God, wat voor God dan weer "God" zou zijn - dan is alles een deel van Zijn wezen, of het nu stof of geest is. En een haten van een deel daarvan of een uitwerpen van een deel daarvan, zou het evenwicht van God verstoren. Hij zou geen God meer zijn, al is het alleen maar, omdat het uitstoten betekent, dat er buiten Hem iets bestaat, dat groter is en wat delen van Zijn wezen zou kunnen absorberen.

Ik weet niet, of u dit ongerijmd vindt. Maar het lijkt mij logisch, wanneer wij uitgaan van een kosmische God - niet van een stamgod of zo iets, maar een kosmische God - dat wij stellen: buiten God bestaat er niets. Dan volgt hieruit: God kan niets buiten Zich uitstoten. Er volgt hier verder uit: God kan niets in Zichzelf haten, omdat Hij daarmee Zijn harmonie, Zijn volmaaktheid zou verliezen en in Hem hiaten zouden moeten ontstaan, die wederom zouden wijzen op een buiten Hem bestaande kracht. Ik weet niet, of dat zo ongerijmd is. Het is in ieder geval bij ons ernstig overdacht en op grond van deze overpeinzingen menen wij dus te kunnen stellen, dat "God is liefde" in feite de uiting is van de goddelijke wet van harmonie,

gelijkblijvende velden en evenwicht. Ik hoop, dat u het begrepen heeft, zoals wij het bedoelen. Heeft u er commentaar op, gaat u rustig uw gang.

Vraag: Beschouwt u de onderlinge aantrekkingskracht tussen de planeten niet als een uiting van wat we dan in een algemene term liefde noemen?

Antwoord: Neen. Ik beschouw de aantrekkingskracht tussen de planeten als een uiting van de Wet van Compensatie. En wel op basis hiervan: Elk ontstaan van materie betekent een vermindering van kracht in de omringende velden. Elke afgifte van materie betekent wederom een evenwichts-verandering. Zo zal tussen verschillende massa's een band ontstaan, die tracht tezamen een permanent en harmonisch geheel tot stand te brengen. De aantrekkingskracht daarbij is de aantrekkingskracht van de massa, ontstaan door de beweging van de massa binnen de ruimte door de kosmische velden. Hier is het dus alleen een kwestie van een evenwicht dat behouden moet worden en waarbij de onderlinge werking van planeten en sterren op elkaar niets anders is dan een compenseren van de invloed, die hun beweging t.o.v. elkaar en op het kosmische veld uitoefent. Ik weet niet, of u me volgen kunt?

Reactie: Enigszins wel, ja.

Antwoord: Het ligt dus wel op een ander terrein. Maar laten we het zó zeggen: Zwaartekracht is niet inherent aan massa alleen. Maar indien massa in ruimtelijke beweging is, bezit zij aantrekkingskracht of zwaartekracht. Deze zwaartekracht wordt uitgeoefend op alle lichamen in de omgeving, of ze nu groter of kleiner zijn. Het is een wederzijdse aantrekkingskracht, waarbij de eventuele wijziging van beweging, die door het elkaar ontmoeten tot stand zou kunnen komen (o.a. door een wijziging van de veldverhouding van de kosmos op die plaats) gecompenseerd wordt. Denk er eens over na. Iemand anders nog commentaar daarop? Dan zullen we maar overgaan tot het volgende punt.

Vraag: Een vermeerdering van wat de mens "goed" noemt, moet een vermeerdering van wat de mens "kwaad" noemt ten gevolge hebben. Nu is "goed" voor ons "licht" en dus gericht op harmonie met het Goddelijke. Maar voor de demonische wereld is "duister" gericht op oplossing in het Goddelijke en dus ook harmonie. Ons menselijk verlangen naar evolutie behoeft dus geen benadeling van andere wezens ten gevolge te hebben. Is dat goed begrepen?

Antwoord: Mits "behoeft" hier werkelijk ook wordt gezien als "niet noodzakelijk", volkomen juist. Kijkt u eens, goed en kwaad zijn in de eerste plaats alleen maar waarden, die de mens stelt vanuit zijn standpunt. Zij kunnen kosmisch nooit gelden. De mens begrijpt te weinig van de kosmos en - ik zou ook zeggen - te weinig van zichzelf om te wéten wat eigenlijk goed en wat kwaad is. Maar gesteld dus de tegenstelling, die hier tussen chaos en vorm is, dan zult u begrijpen, dat hoe scherper een vaste vorm kan worden uitgedrukt, hoe scherper het verschil is van deze vorm t.o.v. het volkomen ongevormde. Dus hoe groter de mogelijke reeks gradaties is tussen chaos en vorm. Hetzelfde geldt voor licht en duister. Want licht kan alleen bestaan, wanneer er duister is.

Stel nu b.v.: licht is een straling. Dan moet er iets zijn, waarin die straling een effect kan veroorzaken. Anders is er geen uiting. Dus waar licht is, moet ook duister bestaan, anders is er geen kenbaarheid en komt het fenomeen niet tot uiting. Dat geldt voor alles. Dit kunnen we zelfs zo sterk doorvoeren, dat we zeggen: Wanneer een mens werkelijk volledig goed is, bewust (dus wat werkelijk goed-zijn in feite is: weten en naar dit weten ten beste handelen volgens de goddelijke wil), dan moet die mens daardoor ook zoveel geleerd hebben omtrent hetgeen voor hem niet-goddelijke wil is, dat zijn potentie tot kwaad veel groter is en dat hij dus meer kwaad in de wereld zal kunnen zien. Ik meen, dat hiermee dit probleem opgelost is, maar gaat uw gang, als u nog verdere opmerkingen heeft.

Vraag: De ervaring die wij opdoen is dat, wat ons tot kennis brengt. Kunnen we het kwaad dan alleen leren kennen door het zien zonder het zelf te ervaren?

Antwoord: Dat is afhankelijk van de wijze, waarop wij het kwaad kunnen begrijpen. Laat ons vooropstellen, dat wij veel dingen kwaad noemen, omdat we ze niet kennen. Maar werkelijk



kwaad is een ervaring. En nu mag ik b.v. stellen, dat u liefde in de menselijke zin (dus als een volledige gehechtheid, overgave aan) kent. Dan moet u ook haat kennen. Want liefde en haat zijn identiek maar slechts tegengesteld gericht. Kunt u dit volgen? Dan volgt hieruit, dat wanneer ik een absolute haat ervaar, ik mij ook een absolute liefde moet kunnen voorstellen. En omgekeerd. Hierbij is het dus niet noodzakelijk beide te beleven om beide te kennen, maar kan - gezien de gelijkheid van grondwaarde en slechts het verschil in richting - bij de beleving van één van beide een volledig beeld van beide gewonnen worden.

Dat staat in tegenstelling tot wat de mens kwaad noemt. Een mens noemt over het algemeen al die dingen kwaad, die niet passen in zijn concept van maatschappij, van persoonlijke veiligheid, eventueel ook van goddelijke wil. Maar hier speelt het woord "zijn concept" wel een zeer bepalende rol. Een mens, die op deze gronden veroordeelt, zou het kwaad zelf moeten beleven om het te kunnen waarderen. Want hier is de maatstaf niet een persoonlijke beleving maar een fictie, die in het "ik" geen realiteit heeft. Wanneer ik stel, dat vreugde zondig is, dan kan ik dat alleen maar doen, wanneer ik nooit een volledige vreugde heb gekend. Want anders weet ik, dat ik juist in die vreugde zo vrij van de wereld ben, zo dicht bij God. Iemand, die dat dus stelt, zou de vreugde wel moeten beleven, omdat hier sprake was van een persoonlijk oordeel. Maar absolute waarden als liefde en haat, die kunnen we kennen, omdat hier een grondwaarde van het menselijk leven aan het werk is.

Precies hetzelfde met angst. Absolute angst houdt in een beeld van absolute vrijheid. En absolute vrijheid houdt in een beeld van absolute angst. Angst nl. is de vrees voor het gebeuren. Vrijheid is de afwezigheid van gehechtheid en daardoor géén vrees voor het gebeuren. In beide plaatsen - of beter gezegd in beide impulsen - speelt het beleven zelf, het intense beleven een rol. De eigen houding t.o.v. het beleven bepaalt of we angst of vrijheid kennen. Hier zou iemand, die volledig vrij is, omdat hij geen gehechtheid meer kent, dus juist begrijpen wat geketend zijn betekent. Vergelijkend voorbeeld: Alleen een wilde, die altijd volledig vrij is geweest om te gaan en te staan, waar hij wilde zonder werkelijke beperkingen, kan begrijpen hoe bitter het is om in een gevangenis te zitten. En alleen een gevangene kan werkelijk waarderen wat het betekent om zonder gebonden te zijn aan de regels en de wil van anderen eens vrij te doen wat je zelf wilt. De gevangene droomt van de vrijheid en leert dus die vrijheid wel degelijk waarderen en kennen in zijn gevangenschap. Maar zo de wilde geconfronteerd wordt met het beeld van gevangenschap, kan hij ook die gevangenschap veel beter doorvoelen dan een normaal mens. In de normale wereld nl. is iedereen in zekere zin gevangen. Een gevangene van zijn eigen gedachten, van de mening van de omgeving, de wetten, de gebruiken. Hoe complexer dat wordt, hoe minder je het verschil tussen vrijheid en gebondenheid kunt voelen. Maar in de absolute waarde - dus teruggebracht tot een grondwaarde in het menselijk wezen - is het mogelijk uit de ene ervaring de andere te kennen; omdat de waarde hetzelfde is, alleen de uiting ervan is tegengesteld.

Vraag: Het zijn dan de uitersten, die elkaar ontmoeten?

Antwoord: Het zijn de uitersten, die in feite één zijn.

Vraag: Als ze elkaar ontmoeten, zijn ze één?

Antwoord: Ja. Dus dat is inderdaad een zegswijze, die hier wel aardig illustreert. Is het iedereen duidelijk? Niemand commentaar?

Vraag: Gaarne een voorbeeld van de Wet van de gelijkblijvende Velden.

Antwoord: Op welk terrein wilt u dat beeld graag hebben? We kunnen het bijvoorbeeld geven bij elektriciteit. Als u een schakelaar omdraait, waardoor u het licht uitschakelt, ontstaat tijdelijk een sterke magnetische uitstraling rond de geleiders, waar deze de stopzetting van de vloed (de stroom dus) trachten te compenseren door tijdelijk een veld op te bouwen. Eerst wanneer de toestand geëgaliseerd is tussen aarde plus generator, valt deze overspanning weg. Hetzelfde zien wij, wanneer wij licht aandraaien. Dan springt er een vonk over. Dan hebben we te maken met een veel grotere spanning. Hier moest de rusttoestand overwonnen worden en werd een ogenblik elke stroom (toen de geleiders dus in feite reeds aanwezig waren)

teruggehouden en schoksgewijs ontladen tot een waardering aanwezig was, gelijk tussen aarde en positieve poolgenerator. Dat was bij elektriciteit

Maar misschien wilt u het voorbeeld ook anders hebben. Dan kunnen we het ook alweer heel eenvoudig doen. U neemt een magneetje, een gewone magneet. En met die magneet werkt u nu t.o.v. ijzervijlsel (een blaadje papier met ijzervijlsel erop). Breng nu een tweede magneet daarbij, die gelijk gericht is (harmonie), dan zien we het veld verdubbeld. Het krachtveld, dat we in het ijzervijlsel zien uitgedrukt, is verdubbeld. Maar leggen wij ze zo, dat de polen elkaar neutraliseren, wat gebeurt er dan? Dan is hier aan de buitenkant minder te zien. Maar bij onderzoek blijkt ons, dat de magneten elkaar versterken, zodat na afloop in beide een grotere gerichtheid aanwezig is en het magnetisch potentiaal van beide magneten iets groter is dan voordien.

Hier heeft u dus simpele voorbeelden. Maar we kunnen het ook groter maken. De zon heeft een aantal planeten. Een van die planeten explodeert, waardoor dus de samenhang (een magnetisch veld plus een stralingsveld, dat in het zonnestelsel bestaat) verstoord wordt. Het gevolg is, dat alle banen van de andere planeten zodanig gewijzigd worden met een zodanige versnelling van hun eigen beweging of een vertraging van hun eigen beweging. dat de totale waarde van de krachten, bestaande tussen zon en planeten, gelijk blijft. Zijn die voorbeelden genoeg? Of wilt u ze op een ander terrein hebben? U zegt het maar.

Vraag: Mag ik nog even vragen over dat tweede voorbeeld, van die twee magneten? Daar was de kracht in de magneten groter geworden dan voordien. Hoe klopt dat met gelijkblijvend?

Antwoord: Nou, dat is heel eenvoudig. Wanneer de velden naar buiten toe gaan, gaat de werking dus op het ijzervijlsel over. Magnetisme moet worden gezien als een soort straling in feite. Deze brengt dus het magnetisme in het ijzervijlsel, dat - wanneer het lang genoeg onder die invloed is - ook magnetisch blijkt. Wanneer u echter de twee magneten zodanig samen legt, dat ze dus noord aan zuid liggen - een gesloten circuit vormen - dan zal diezelfde hoeveelheid energie, die eerst buiten de magneten omging, nu door de magneten pulseren en hetgeen normalerwijze als richteffect daarbuiten werd bereikt, nu hierbinnen worden uitgedrukt. U ziet, het is volkomen logisch. Misschien gezocht, dat kan zijn. Dat kan ik niet beoordelen van mijn standpunt uit. Maar juist is het in ieder geval wel. Dus de totale hoeveelheid energie blijft gelijk, alleen wordt ze op verschillende wijze gebruikt. Ik kan u misschien nog een aardig voorbeeld daarvan geven: Ik ga in training, lichamenlijk. En ik bereik daardoor de capaciteiten om iemand met één slag knock-out te slaan. Nu kan ik tegen een man aanslaan. Dan sla ik die man neer. Maar ik kan ook tegen een punchingball aanslaan. En als ik dan niet vlug een tweede slag geef, dan slaat die punchingball mij neer. De kracht blijft in beide gevallen gelijk. Alleen nu ondergaat in het eerste geval mijn tegenstander dat en in het tweede geval weerkaatst de kracht naar mijzelf toe. Kient u het maar eens uit. Commentaar hierop?

Vraag: Kunt u niet een voorbeeld op geestelijk gebied geven?

Antwoord: Zeker. Je bent een gevoelsmens. Je voelt de dingen aan. Door dit aanvoelen handel je vaak - zonder het te weten waarom - juist. Nu ga je leren. Je kennis wordt vergroot. Gelijktijdig zal je intuïtief optreden verminderen, omdat je meer redelijk gaat handelen. Is het voldoende? Er is dus een compensatie. Geen commentaar hierop verder?

Reactie: Terloops word door u aangeduid, dat de ons bekende begrippen "vergeven" en "genade", als ik het goed begrepen heb, geen zin hebben. Toch vormen deze begrippen de belangrijkste waarden in onze christelijke beschaving. Zonder "vergeving" en "genade" geen verlossing voor de mens en geen naderen tot God.

Antwoord: Volkomen juist, gezien de misinterpretatie van deze waarden. Vergeven wordt nl. gezien als iets, wat t.o.v. òns moet geschieden. En genade zien we als iets, wat tegenover ons wordt uitgeoefend als uitdrukking van het principe der goddelijke liefde. Als ik niet juist ben, kunt u mij corrigeren. In feite echter is vergeven een wisselwerking. Het christelijk geloof leert niet, dat God ons vergeeft, maar dat ons vergeven zal worden, zoals wij vergeven. Vergeven is

nl. een correctie in eigen gesteldheid. En wanneer wij niet vergeven, kan een ander ons niet vergeven. Het zal u duidelijk zijn, wanneer u daar even over nadenkt. Wanneer ik iemand haat, dan kan een ander ophouden met mij te haten, maar dat heeft voor mij geen enkel resultaat. Ik blijf verder haten. Maar wanneer ik niet meer haat, dan is pas voor mij de mogelijkheid tot harmonie met die ander geboren. En zal ik - die ander begrijpende, zelfs wanneer hij mij haat - hem toch meer en juist in mijn eigen leven kunnen inpassen. Is dat duidelijk?

Wat betreft genade, dat wil zeggen: geen consequenties trekken. Wanneer God genade voor recht zou laten gelden, zou Hij Zijn wet van oorzaak en gevolg buiten werking moeten stellen. Dan zou Hij dus Zichzelf moeten veranderen. Het is onredelijk dit aan te nemen. Maar wanneer de mens in zichzelf streeft naar een harmonie met God, wordt veel van hetgeen eens voor hem zeer belangrijk scheen, onbelangrijk. En in deze onbelangrijkheid van wat hem vervulde, krijgen andere eigen-schappen en kwaliteiten, die hij bezit, de mogelijkheid zich te openbaren. Wij zeggen soms, dat b.v. kunnen genezen, een scherp verstand, een redelijk denkvermogen een genade Gods zijn. Maar in feite zijn het dingen, die wij in onszelf allemaal als potentie dragen. Die de één wel, de ander niet kan ontwikkelen. De genade is een wisselwerking. God kan ons alleen genadig zijn, wanneer wij God aanvaarden. En dan is hier geen sprake van een buitengewoon opheffen van allerhande regels door God, maar eenvoudig van een juist handelen door onze harmonie met God van onze kant uit.

De begrippen "vergeving" en "genade", die zo vaak geëxploiteerd worden binnen het geloof - en dan moet u me niet kwalijk nemen, dat ik hier mijn mening uiteenzet, u kunt dadelijk de uwe daartegenover stellen, als u wilt - zijn gebaseerd op de behoefte van de mens zonder eigen streven of daad iets te verkrijgen. Wanneer wij zeggen: Elke zonde moet geboet of althans gecompenseerd worden, dan komt niemand meer naar de kerk om te biechten. En dan gaat niemand buitengewoon veel goede daden stellen om dat tot stand te brengen. Zeker niet via een religieuze instelling. Wanneer wij zeggen: Gods genade is een kwestie van het innerlijk streven naar God en kan niet door een kerk worden gegeven, waar blijven we dan met de "genademiddelen"? Waar blijven we dan met alle prediking omtrent God, Die ons genadig zal zijn door het gebed - vooral als we wat in het kerkenzakje gooien? Met andere woorden, dit is een soort lokmiddel. De advertentie beantwoordt niet geheel aan het artikel. Dat gebeurt vaak. Het is precies als met die sigarettenfilters die u gegarandeerd beschermen tegen longkanker, wat onmogelijk is. Als die poetsmiddelen, die u zonder enige moeite een glorieus glans op al uw koper bezorgen. Dat is niet zo. U zult zelf die moeite moeten doen. De middelen, die worden aangegeven zijn misschien op zichzelf niet slecht, maar ze worden overgewaardeerd in de hoop, dat u zich zult laten verleiden die toe te passen.

Waar een religieuze gemeenschap - of u dit nu aanvaarden wilt of niet - gebaseerd is op een machtsprincipe, nl. de overheersing van de leraar, de docent, de kerkelijke hiërarchie boven de gelovige, zal ten allen tijde een beroep worden gedaan op dergelijke misleidende voorstellingen. En toch leert Jezus ons b.v., dat je God niet in een tempel hoeft te aanbidden. Dat is de stichter van het christendom. En allerwegen worden tempels gebouwd. Hij leert ons, dat het Koninkrijk Gods in ons is. En overal wordt ons gepredikt over het Koninkrijk der Hemelen. Wat interesseert ons dat? Wij zoeken het Koninkrijk Gods. Daarin is het Koninkrijk der Hemelen zeker mede bevat. Jezus spreekt over buitenste duisternis, in tegenstelling tot licht dus. Een buitenste duisternis, die moeilijk te verdragen is. Men maakt daarvan: de eeuwige verdoeming, het eeuwige vuur.

Ik kan mij niet voorstellen, hoe duisternis en vuur hier te rijmen zijn, maar kerkelijk schijnt men dat wel te kunnen doen. Hier is dus sprake van een aanpassen van een feitelijke leerstelling aan de menselijke behoeften en ten slotte het maken van deze stellingen tot dragers van een - zij het op geestelijke waarden gebaseerde - macht, die op den duur een stoffelijke macht wordt. Als zodanig meen ik, dat menige religie een mens ertoe kan brengen bepaalde goede praktijken aan te leren, maar dat de basis, waarop deze aangeleerd worden, niet juist is; zodat voor een volledige bewustwording van God en harmonie met God de kerk zeker niet de uiteindelijke weg kan zijn. Ik wil eraan toevoegen, dat m.i. - en daar kunt u ook

zo dadelijk tegen in verweer komen - het moderne christendom nog niet 1/10 van Jezus' werkelijke leer bevat en weergeeft, terwijl de praktijken van het christendom over het algemeen aan de werkelijke leerstellingen van Jezus zelfs lijnrecht tegenovergesteld zijn. Ik wacht met spanning uw antwoord af.

Reactie: Ik zeg toch niet, dat u ketters bent.

Antwoord: Neen. Want te stellen, dat ik een ketter ben, betekent ook te stellen, dat er één zeer nauw omgrensde waarheid bestaat, die niet universeel is. En daarom kunnen wij ons beter van dergelijke termen als ketters en heidenen onthouden.

Reactie: I'm sorry.

Antwoord: Never mind. Don't mention it.

Ik geloof dan, dat we met deze laatste kwinkslag het onderwerp weer beëindigd hebben.

Vraag: Ik heb er nog een vervolg op. Hoe is het mogelijk, dat deze begrippen dan toch zo'n belangrijke plaats hebben gekregen in de opvoeding der mensheid gedurende de afgelopen 2000 jaar? En welke plaats nemen deze waarden dan klaarblijkelijk toch nog in?

Antwoord: Wanneer ik de vraag goed heb begrepen - anders corrigeert u even - is dus uw vraag, waarom de z.g. christelijke grondwaarden de westerse maatschappij bepalen op het ogenblik.

Vraag: Neen. Mijn bedoeling is eigenlijk al helemaal door u beantwoord. Het ging mij nl. hierom: Hoe is het mogelijk, dat deze verkeerde begrippen - die voor mijn gevoel dus ook verkeerd zijn - toch zo'n grote plaats hebben kunnen innemen? En dat heeft u al verklaard door het streven naar de macht.

Antwoord: Inderdaad. En nu moeten we goed begrijpen, dat een streven naar macht soms gebaseerd kan zijn op een poging tot goed doen. Laten we dat er even bij vermelden. Om een voorbeeld te geven: Het socialistisch regime in Nederland heeft verschillende maatregelen genomen, die uiteindelijk geestelijk voor de mensheid zeer schadelijk kunnen zijn en die ook de volksgezondheid kunnen aantasten op geestelijk terrein. Toch is dit gebeurd uit een volkomen goedwillend paternalisme. En juist dit zich niet als gelijke maar als oudere, wijzere of beter wetende tegenover de mens stellen, leidt er dus heel snel toe, dat men als een vader met gezag over zijn kinderen gaat handelen. Ik wil u hierbij doen opmerken, dat in de eerste tijd van het christendom van een dergelijke houding reeds sprake was. Getuige de verslagen over het verloop van de eerste christengemeente te Jeruzalem en verder het optreden van de apostelen t.o.v. hun verschillende gemeenten en gemeenschappen, als b.v. zeer sterk weerkaatst in de Brieven van Paulus aan de bewoners van Thessalonïë, Cyprus e.d. Hierin worden stellingen geuit, die steeds weer zeggen: Maar ik weet beter dan jullie. Het eigenaardige is, dat Jezus dit nooit heeft gedaan. Zijn volgelingen echter wilden zó goed zijn, dat ze probeerden de verantwoording voor anderen te dragen. En dat kan niemand. Dat kan Jezus ook niet.

Daaruit is op den duur - om eventjes de zaak te vervolmaken en af te ronden - gegroeid het gezag van de bisschoppen. De bisschoppen kwamen ongeveer overeen met partijleiders in de moderne tijd en in sommige gevallen kwamen ze zelfs gelijk aan de voorzitter of leider van vakgroepen. Als zodanig begonnen zij een staatkundige en politieke macht te worden, die door sommigen der z.g. heidense keizers nog wel eens gebroken werd maar niet voldoende. Het gevolg is geweest, dat de bisschoppen een macht kregen en ten slotte één hunner als een soort vorst uitriepen. Dat was - op eigen gezag overigens - de bisschop van Rome en op keizerlijk gezag de bisschop van Byzantium. De strijd tussen deze twee rijken heeft dan ook het aanzien gegeven aan twee richtingen van de kerk, die eerst veel later weer één zouden worden, nl. de Grieks-orthodoxe en de z.g. roomse. Deze beide kerken hadden tijd genoeg om elkaar te bestrijden en anderen te beheersen vanaf het ogenblik, dat zij de beslissende macht werden omtrent het al of niet regeren der vorsten. We weten hoe machtige vorsten (als b.v. Barbarossa) een werkelijke bedevaart moesten doen en moesten knielen om te vragen, of ze

alsjeblieft gekroond mochten worden, of ze alsjeblieft van de Paus het gezag kregen, dat nodig was.

De opstand van Luther, Calvijn, Zwingli, enz. was in feite niet alleen een opstand tegen de christelijke praktijken, ook al lijkt dat in de geloofsartikelen sterk tot uiting te komen. Het eerste verzet was tegen de macht en het machtsmisbruik der kerk. En dat deze opstand kon slagen, was weer te danken aan het feit, dat vooral in Duitsland vele keurvorsten gaarne wat vrijer wilden worden van het roomse juk. Herinnert u zich, dat zelfs Nederland een rooms koning van het Duitse rijk heeft gekend? Dat zegt al voldoende. Dat daardoor de Reformatie doorgevoerd kon worden en dus nieuwe aspecten in het christendom kenbaar werden, is overigens zeer te loven. Het bracht de noodzaak met zich mee voor de kerk van Rome en de orthodoxe gemeenschappen - de z.g. Russische en Griekse kerk - om hun eigen handelwijze te herzien en innerlijke verbeteringen door te voeren. Maar zelfs op dit ogenblik is er een grote strijd om de macht gaande. De laatste tijd heeft het wereldlijke gezag - zoals dat heet - zich meer en meer van de kerken onafhankelijk verklaard, zijn eigen maatregelen genomen, zijn eigen politiek gevoerd. Mag ik u erop wijzen, dat voor het eerst sinds vele eeuwen, de kerk van Rome met alle andere ketterse - mag ik het woord hier gebruiken? - kerken wil samenkomen om zo over een behoud der suprematie der religie over de wereld te spreken.

Vraag: Het concilie?

Antwoord: Inderdaad. Er is hier een sprake van macht. Macht, die door degenen die haar bezitten misschien te goeder trouw wordt nagestreefd en waarmee men uiteindelijk de mensheid ten goede wil leiden. Maar men vergeet één ding. Dat degenen, die deze macht bezitten over het algemeen verre staan van de werkelijke problemen der mensheid en als zodanig geen juiste besluiten kunnen nemen. Vandaar de misvorming, die het christendom ondergaat en de eigenaardige - soms ook misvormende - invloed, die het op de maatschappij heeft gehad en hebben kan. Ik geloof, dat we met deze korte uiteenzetting dan het hele probleem voldoende uit de doeken hebben gedaan. Commentaar?

Vraag: Wilt u een voorbeeld geven van de wet van gelijkblijvende velden met betrekking tot ons dagelijks leven.

Antwoord: Misschien is het eenvoudiger om dit even met een klein voorbeeld te doen. De wet van gelijkblijvende velden ziet u heel gauw, wanneer u haastig bent en vol energie iets aanpakt. Wanneer u in haast - dus in snel tempo met grote energie - een taak tracht te volvoeren, zult u ontdekken, dat u na zeer korte tijd uitgeput bent, dat u de kracht niet meer heeft en dat u de lust niet meer heeft om het te volvoeren. U heeft in te korte tijd te veel energie afgegeven. Een leegte van energie ontstaat in u. Wanneer u nu verder werkt, presteert u weinig of niets. En wat u presteert is doorzaaid met misvattingen en fouten. Gaat u echter rusten, zodat uw omgeving aan u het tekort bij u weer kan afstaan, zodat het veld weer gelijk wordt, dan kunt u vaak na een zeer korte rust al - een half uur tot een uur b.v. - met hernieuwde energie in hetzelfde tempo verdergaan met een goede prestatie. Ik zou zeggen, dit is dus wel een zeer simpel voorbeeld van wat in gewoon menselijk opzicht gelijkblijvende velden doet. Zodra wij een onevenwichtigheid scheppen is er een compensatie. Deze compensatie blijft ofwel onze eigen onevenwichtigheid, dan wel bij rust onze hernieuwde potentie.

Vraag: Mag ik hier nog wat over vragen? Het lijkt me, dat dus die Wet van gelijkblijvende velden eigenlijk weergegeven kan worden met de Wet van Compensatie. Maar nu heb ik de kosmische wetten, die gegeven waren bij de eerste serie van Sleutels, nog eens nagelezen. En daar werd een voorbeeld gegeven, dat ik hier totaal niet bij kan rijmen. Dat de mens a.h.w. de gevangene is in een bepaald veld tussen deze twee krachten, zoals u ze daar straks noemde; en als hij dan een soort van harmonie, volkomen gelijkgericht zijn en zelfs een oplossing in één van de velden zou bereiken, dat hij dan als uiting zou wegvallen, hij zou bestaan maar dan zonder enige persoonlijke bewustheid?

Antwoord: Ja goed, dat gaat nu weer iets verder, geestelijk. Maar we kunnen misschien in verband met de arbeid, waar ik het dus over had, het voorbeeld toch ook nog wel even aanhalen. Wanneer iemand door een werkdrift bezeten zich volledig in zijn taak vergeet (een scheppend kunstenaar b.v., een schrijver, zelfs iemand, die in een buitengewoon hoog tempo aan een band werkt; of u, wanneer u loopt in een hoog tempo en daarbij eigenlijk nergens meer aan denkt) wat zien we dan? Dan bent u haast onbeperkt in staat verder te werken met dit tempo, met buitengewone nauwkeurigheid, enz. tot het ogenblik dat u zich van uzelf bewust wordt. Op dat ogenblik volgt de ineensstorting. Dus dan is de evenwichtigheid in ons verbroken door de eigen gedachte, waarin de tegenstelling komt en nu de wet van compensatie in werking gaat treden.

Vraag: Dus dat zou ongeveer gelijk vallen met wat de vorige keer over geloof werd gezegd: Zolang je maar niet nadenkt "wat doe ik?" en eenvoudig handelt uit die kracht, kun je onbeperkt doorgaan.

Antwoord: Inderdaad. Want kijk eens, geloof is in feite jezelf in harmonie brengen met een zekere kracht. En die zekere kracht is deel van een van beide velden; of misschien wel originator van beide, dat ligt aan uw eigen bewustzijn. Zolang u daar volledig op bent ingesteld en van daaruit handelt, handelt u dus in volledige harmonie. U handelt niet, maar de kracht van het veld, van de schepping, van de kosmos handelt door u. Op dat ogenblik kan er geen weerstand optreden, kan er geen kwaad en geen goed bestaan. Pas wanneer u persoonlijk erover oordeelt, of uw eigen beperkingen gaat opleggen aan die kracht, valt het vermogen weg. Zo, dat was dat. Niemand meer?

Vraag: In cursus I is ook nog een wet behandeld geworden en wel de volgende: Elke inhoud van bewustzijn is omgekeerd evenredig aan de mogelijkheid tot bewustwording. Kunt u daar een voorbeeld van geven?

Antwoord: Ja, dat kan ik wel geven. Wanneer u zich bewust bent van alle kleuren, die voor het menselijk lichaam ooit waarneembaar zullen zijn, dan is het niet mogelijk om er nog nieuwe kleuren bij te leren. Eerst wanneer uw eigen bewustzijn verandert en dus onvolmaakt wordt in een nieuwe wereld met grotere schakeringen, is een hernieuwde bewustwording op het gebied kleur mogelijk.

Vraag: Dus die bewustzijnsinhoud kan vergroot worden?

Antwoord: De bewustzijnsinhoud vergroot worden op het ogenblik, dat er een mogelijkheid is tot bewustwording.

Vraag: Ik dacht, dat dit sloeg op het totaal van de bewustzijnsmogelijkheid, die in een bepaald levend wezen in potentie aanwezig is?

Antwoord: Nu moet u het zo zien. Ik geef hier een simpel voorbeeld, dat dus een deel betreft. Maar stellen we het nu zo: "Ik ken God", dan kan ik me niet meer bewust worden. Dan heb ik het hoogste bewustzijn bereikt. "Ik ken God niet", dan ligt de totale openbaring van God nog voor mij open. Maar dat is natuurlijk een voorbeeld, dat m.i. moeilijker voorstelbaar is dan die kwestie van kleuren.

Vraag: Ik begrijp, wat u bedoelt. Maar wij hadden het over de mogelijkheid tot bewustwording, die dus een ieder heeft?

Antwoord: Iedereen heeft een gelijke mogelijkheid van bewustwording.

Vraag: Dus iedereen heeft een gelijke potentie?

Antwoord: Iedereen heeft een gelijke potentie, nl. te komen tot wat wij noemen het Koninkrijk Gods en het kennen van de Vader. Maar is dat eenmaal bereikt, dan is er ook geen verdere potentie tot bewustwording aanwezig. Dus hoe minder ik mij bewust ben, hoe meer bewustwording voor mij mogelijk is. Maar er is een grens. En de grens van bewustwording - het hoogste punt dus - is het kennen van en één-zijn met God; het laagste punt is het erkennen van "ik". Zolang er geen ego-bewustzijn bestaat, is er geen bewustwording en geen

bewustzijn. Hoe groter mijn bewustzijn, hoe kleiner de bewustwording, die ik nog kan doormaken.

Vraag: Dus die bewustzijnsmogelijkheid is voor iedereen hetzelfde?

Antwoord: Die is voor iedereen hetzelfde. En volgens onze idee is het eindresultaat der bewustwording voor iedereen gelijk. Niet de weg. Die kan voor iedereen verschillen. Maar wij menen - van uit ons standpunt dan en onze ervaringen - dat elke mens eens tot God zal komen, God zal kennen en in God zal opgaan. Zodat voor allen de gelijke beleving Gods het uiteindelijke doel en de uiteindelijke bereiking inhoudt.

Vraag: De mens, die streeft, brengt veranderingen teweeg en dus een verbreking van een bepaald evenwicht. De boeddhist stelt als ideaal begeerteloosheid en dus een handhaven van een bepaald evenwicht. Welke houding is nu voor de mensheid het meest wenselijke?

Antwoord: Ja, dat is een heel moeilijke vraag, maar ik zal proberen om haar zo duidelijk mogelijk te beantwoorden. De boeddhist stelt als doel iets, wat voor de mens onbereikbaar is. Want geen mens kan volkomen vrij van angsten en begeerten zijn. Hij kan zich slechts tot een verwaarlozen van de aanwezige angsten en begeerten dwingen. Hij zoekt het uiterlijke evenwicht, opdat daardoor de innerlijke evenwichtigheid zal kunnen ontstaan. Vanuit de innerlijke evenwichtigheid zoekt men dan de harmonie met het Oneindige en komt zo tot een innerlijke toestand, waarbij eenheid met de schepping optreedt. Maar die eenheid met de schepping betekent in feite een ophouden van elke handelingsmogelijkheid. Dit laatste realiseert men zich niet. Zodat de gouden weg van Boeddha niet een weg is, die het mogelijk maakt aan zijn eindpunt toch nog de Bewuste als prediker te doen optreden. Zolang de Bewuste predikt - en dus handelt - is er in hem een onevenwichtigheid, waardoor uiting mogelijk is.

De stelling op zichzelf is heel mooi en ze is volledig juist. Het is alleen de vraag, of zij te verwerklijken is. Ik geloof, dat het zoeken naar evenwichtigheid uiterlijk of innerlijk kan gebeuren en dat er in alle gevallen een wisselwerking zal zijn tussen het uiterlijke en het innerlijke. Ben ik van binnen evenwichtig, dan zal het mij gelukken om in de wereld buiten mij een evenwichtige, een gelijkblijvende toestand te creëren. Zelfs een gelijkblijvende vooruitgang, waardoor mijn wereld zich uitbreidt, zonder dat een grote evenwichtsverstoring voor mij - buiten mijn bewustwording innerlijk - geschieden kan.

Maar ons doel is m.i. niet slechts God te aanvaarden en te ondergaan zònder bewustzijn. Het is God bewust te erkennen en te beleven en zo een bewust deel van Zijn Rijk te zijn. En het is daarom, dat ik meen dat de praktijk van het boeddhisme en de uitlegging van Prins Siddhárta's leer in vele gevallen onjuist is. Te veel op het abstracte gericht en daardoor te weinig aangepast aan de praktijk van een wereld, die daden vraagt als een noodzaak om te leven. Is dit voldoende?

Vraag: Als ik het goed begrepen heb, is het dus zo: Zolang er in ons een verlangen aanwezig is, is er nog niet een toestand van volmaakt evenwicht?

Antwoord: Inderdaad. Want een verlangen, dat bevredigd is, verdwijnt.

Vraag: Dus zolang wij verlangen naar God, zijn wij daar niet in opgenomen. En als we er in opgenomen zijn, is het verlangen weggevallen en ook het bewustzijn weggevallen.

Antwoord: Natuurlijk. Dat is hetzelfde als met een maaltijd, aannemende, dat je met één maaltijd je hele leven zou kunnen doen, wat in feite natuurlijk niet zo is. Je zou dan kunnen zeggen: Zolang ik nog meer lust, ben ik niet verzadigd. Maar als ik verzadigd ben, zal ik ook niet meer eten.

Vraag: Kunt u iets meer zeggen over die compensatiewet? Ik kan me niet voorstellen, dat wanneer men wat men noemt "goed" leeft, dat men dan willens of niet kwaad scheidt. Of heb ik dat verkeerd begrepen?

Antwoord: Het is niet helemaal juist begrepen, omdat het niet zeker is, dat u kwaad "schept". Wel is zeker, dat u de potentie tot kwaad groter maakt, naarmate u beter leeft. En dat werkt tweeledig. In de eerste plaats voor uzelf. Naarmate u zich meer van het goede bewust wordt, zijn er meer dingen die voor u bewust kwaad zijn. Dat zult u toegeven. Gelijktijdig is een streven naar een eenzijdig goed zijn (dus volgens eigen visie) een zeker verstoren van evenwichten in de buitenwereld. Want u beantwoordt niet meer aan een gemiddelde norm. Het gevolg is, dat handelingen van anderen zullen moeten compenseren voor uw afwijken van de norm. En dit houdt inderdaad in, dat een daad van grote vredelievendheid bij anderen onder zekere omstandigheden een even grote daad van geweld tot stand zal kunnen brengen. Een typisch verschijnsel is b.v., dat amok meestal niet ontstaat na een ruzie, maar juist uit een poging om de vrede te bewaren. Daaruit moge u dus blijken, dat de intensiteit van krachten altijd een evenwicht vergt. En dat wanneer wij goed doen volgens ons principe, we gelijktijdig kwaad kunnen doen volgens de gedachten van een ander.

Mag ik een heel eenvoudig voorbeeld geven, dat natuurlijk zoals alle voorbeelden onvolmaakt is? Een priester komt in Afrika. Hij ziet al die naakte negers. Hij zegt tegen zichzelf: "Dit is niet zedelijk, dit is niet passend." Hij laat daarom - wat voor hem een groot offer is - een grote hoeveelheid kleding komen uit Europa en legt het dragen daarvan op aan die negers.

Mij dunkt, dat is van zijn standpunt uit volledig goed. Hij heeft met zelfverloochening en zelfopoffering gehandeld. Naarmate hij nu probeert hen meer te kleden als Europeanen - volgens zijn idee dus het optimum van zedelijkheid - hoe groter de kans is, dat bij die negers huidziekten ontstaan en dat verder begeerte, ruilhandel, kwanselarij ontstaan om die kleding. Zodat hij door van zijn kant uit goed te zijn gelijktijdig elders een kwaad heeft geschapen. (Tweeledig zelfs: een biologische onevenwichtigheid heeft hij nl. verwekt; en in de tweede plaats een nieuwe begeertefactor in het geding gebracht). Deze beide compenseren elkaar, tot het ogenblik, dat de begeerte te sterk wordt. Dan krijgen we een terugval naar het heidendom. In deze terugval naar het heidendom wordt het element "goed" (de missionaris of de zendeling) dan over het algemeen ontdaan van zijn stoffelijke resten met als gevolg, dat - nu deze invloed wegvalt - het normale spel van machten en begeerten wederom begint en na een korte tijd het leven van de inboorlingen weer geëgaliseerd is en normaal verder gaat als altijd. Is het voorbeeld duidelijk genoeg?

We mogen dus nooit zeggen: Als wij goed zijn wordt de wereld goed. Want wij zijn goed volgens ons eigen idee. Dat is voor ons noodzakelijk. Het is een zelfbevestiging in een streven, waardoor wij vrede in onszelf vinden en harmonie met God. Maar dat wil helemaal niet zeggen, dat wat voor òns goed is, voor iedereen goed is. U weet wel: wat voedsel is voor de één, is vergif voor een ander. En dat geldt overal. Ook bij goed en kwaad. Laat ons dat voortdurend voor ogen houden, opdat wij niet verwachten, dat òns goed de wereld goed maakt. Integendeel, ons principe van goed en ons streven naar goed zal voorlopig een verstoring van evenwicht en dus een ontstaan van groter kwaad tot stand brengen. Tot het ogenblik, dat wij een maximum aan goed (identificatie met het Goddelijke) bereiken. Dan zal het tegendeel daarvan ook bestaan. Maar er is een gemiddelde waarde, een grondwaarde gevonden, waarin dan àllen harmonisch zijn. Dat laatste is in een mensenleven niet te bereiken. En voor zover ik weet ook niet door een geest àls een mens. Er zijn grotere geesten, die dat soms wel kunnen. Voldoende?

Vraag: Als iemand naar mijn mening iets verkeerd wil doen, is het dan beter niet in te grijpen? Moet zoiets dan gebeuren?

Antwoord: Het ligt er aan wat dat verkeerde is. Bijvoorbeeld: Meisje gaat met jongen. Jongen deugt uws inziens niet. Dus houdt u het meisje ervan af. Fout. Hier heeft u niet het recht tot ingrijpen; ten hoogste tot waarschuwen. Want u leeft het leven van dat meisje niet. En uw oordeel kan vanuit het standpunt van dat meisje volkomen verkeerd zijn.

Een ander voorbeeld: Een mens in wanhoop wil van de brug afspringen in het water, zich voor een trein gooien of iets dergelijks. U grijpt hier in, u houdt die persoon vast. Zodat de persoon in kwestie de gelegenheid heeft zijn eigen daden te overdenken. Goed. Want hier kunt u



redelijk aannemen, dat een toestand van niet-blijvende abnormaliteit optrad, waarbij dus uw kwaad en het kwaad van die ander bij overweging iets gemeenschappelijks zal hebben. Maar u heeft niet het recht die ander blijvend te boeien, vast te binden of op te sluiten uit angst, dat hij misschien toch zelfmoord zou plegen. Want dan zou u kwaad doen. U kunt het dan toch op den duur niet beletten.

Zo kunnen we als algemene regel dit stellen: Oordeel niet over de dingen, waarvan u geen volledige kennis en begrip hebt. Grijp aan de hand van uw eigen oordeel alleen dáár in, waar het volgens uw beste weten en inzicht noodzakelijk is, terwijl u daarmee niet blijvend de vrijheid van een ander benadeelt, vermindert ofwel volledig beperkt. Respecteer de mening van een ander - ook wanneer die vanuit uw standpunt dwaas of kwaad is - ten allen tijde. Maar tracht voor uzelf en uw eigen omgeving uw principe van goed voortdurend te doen zegevieren, voor zover dit uzelf betreft. Dat laatste is wel zeer belangrijk. En dat "voor zover het uzelf betreft" betekent dus, dat ik in mijn gezin dit goed tot uiting moet doen komen tot de tijd, dat mijn kinderen b.v. in staat zijn voor zich zelf te oordelen èn te denken. Vanaf dat ogenblik echter is mijn recht om over goed en kwaad te oordelen steeds minder. Het betekent dus ook, dat wanneer uw kinderen eenmaal volwassen zijn, uw opinie over goed of kwaad geen strijd met die kinderen mag veroorzaken. U kunt wijzen op goed of kwaad, u mag niet dwingen.

Vraag: Maar zolang je verantwoordelijk bent voor iemand, is het toch juist je eigen opinie te laten zegevieren?

Antwoord: Inderdaad. Het standpunt, dat wij dus kunnen innemen, is dit: Zolang iemand tot mijn gezin behoort, heeft hij zich aan mijn standaard van goed en kwaad te onderwerpen. Maar op het ogenblik, dat die persoon dus de mogelijkheid heeft om dit gezin te verlaten, moet hij ook het recht hebben dit te doen. In de tweede plaats: Het gehoorzamen aan mijn beeld van goed en kwaad impliceert niet, dat ik elke gedachte over de juistheid daarvan zal trachten uit te bannen. Het wordt eerder een disciplinaire kwestie dan een kwestie van het opleggen: Zó moet je denken. Uw verantwoordelijkheid is niet het oordeel van een ander te veranderen, maar - zeker in een gezinsverband - de ander in de gelegenheid te stellen een eigen oordeel te vormen.

Vraag: Mensheid en wereld bevinden zich in ontwikkeling. Op deze ontwikkeling hebben kosmische wetten steeds hun invloed gehad. Uit de wereldbeelden, die er tot ons komen, zouden we kunnen zeggen, dat dit nu niet direct een ontwikkeling is in harmonie met de schepping, c.q. God. Kunt u zeggen of de hulp, die er thans weer gegeven wordt door middel van de wereldleraar, een versterkte invloed van een van de kosmische wetten is? En hoe kunnen we daaraan het beste meewerken?

Antwoord: Kijkt u eens, dan moeten we in de eerste plaats goed begrijpen, dat er wel degelijk sprake is van een ontwikkeling.

Want de scala van menselijke gevoelens en ervaringen is ongetwijfeld veel groter dan die in het begin was. De gradaties van menselijke verantwoordelijkheid en het besef daaraan verbonden, zijn ook veel groter. Wanneer het aantal der tegenstellingen groter wordt, zal het aantal mogelijkheden tot strijd groter zijn. Jezus zelf wijst er op, wanneer hij zegt: "Ik kom niet om u de vrede te brengen maar het zwaard." Een groter bewustzijn doet niet de tegenstellingen vervagen, maar wèkt nieuwe tegenstellingen. Als zodanig zal de nieuwe wereldleraar ongetwijfeld het aantal bestaande tegenstelling vergroten, niet verminderen. Dit is voor de wereld goed, omdat de mogelijkheid tot bewustwording, tot juist beleven van het Goddelijke en het ervaren van eigen taak, ja, het kennen van eigen wezen, duidelijker wordt. Dit is een mogelijkheid, die steeds scherper wordt getekend en voor elke mens dus in steeds ruimere mate zal gaan bestaan.

Hoe wij kunnen meewerken aan die taak? Dat is betrekkelijk eenvoudig. Leer jezelf te kennen en jezelf te zijn. Probeer niet dat te zijn, wat een ander wil, dat je bent. Probeer niet te beantwoorden aan eisen of opvattingen van anderen, maar ga uit van het standpunt: ik handel volgens mijn begrippen van goed. Ik wil in mijn streven naar geestelijke kracht voortdurend èn t.o.v. allen zowel als t.o.v. mijzelf het beste realiseren, wat mij mogelijk is, zonder ooit

daarmee de vrijheid van anderen te beperken. (Daarover heb ik zo-even al voldoende gezegd.) Op deze wijze stelt u zich in op de kosmische uitbreiding van bewustzijn, die ook deze nieuwe wereldmeester ongetwijfeld op aarde brengt.

Verwacht niet, dat die nieuwe wereldmeester een wereldvrede brengt. Hij zal misschien - omdat zijn optreden in deze tijd valt - een nieuwe periode van menselijk bestaan, een nieuwe vorm van civilisatie misschien zelfs, inluiden. Maar dat betekent niet dat de strijd verdwijnt. De strijd, die eens theologisch was, is nu misschien wetenschappelijk geworden of politiek. En morgen zal hij weer op een ander terrein liggen. Maar de strijd blijft. De vijandschap van mens tegenover mens was eens die van christen tegen heiden, of tegen moslim. Op het ogenblik is het die van democraat tegen communist. Want de tegenstelling in levensopvatting blijft bestaan. Die blijft ook later bestaan. Deze dingen zijn noodzakelijk voor de bewustwording. De wereldleraar brengt echter - door een uitbreiding van een aantal mogelijke tegenstellingen en daardoor een vergroting van de mogelijkheid tot eigen begrip van het geheel - voor de mensheid ongetwijfeld een nieuwe weg, die voortgaat van uit de reeds geopenbaarde wegen en zo voor de mens zèlf de vrede gemakkelijker bereikbaar maakt. Maar niet voor het geheel der mensheid zonder meer. Is dit voldoende en duidelijk?

Vraag: Is dit de vierde wet, die u genoemd hebt: de kosmische wet van eenheid?

Antwoord: De kosmische wet van eenheid is de wet van de naastenliefde. En wanneer we deze in dit principe willen toepassen, dan zullen we dus begrijpen, dat wij - krachtens ons eigen bewustzijn van deze eenheid - tegenover anderen moeten handelen als delen der eenheid, ook wanneer zij tegenover ons deze handelwijze niet toepassen. Dat is natuurlijk wel belangrijk hierbij. Verder kunnen we er niet veel van zeggen. We kunnen hoogstens opmerken, dat de wet van eenheid in de leer van de nieuwe wereldmeester ongetwijfeld een zeer grote rol speelt. Omdat hij probeert de mensen te doen zien, hoe zeer hun lot, hun streven en hun werken verweven zijn - in de wereld zowel als in de geest - en hoe in deze onverbreekelijke banden slechts door samenwerking de algehele bewustwording bereikt kan worden.

Vraag: Maar in die samenwerking zullen de tegenstellingen toch ook moeten blijven, anders is de mogelijkheid tot bewustwording er weer niet.

Antwoord: Ik zou dit het liefst willen illustreren met een anekdote, die waar gebeurd is. In een bank in Milwaukee was een kluis met tijdsluiting dichtgevallen, terwijl een bankbediende zich daarin bevond. De tegenwoordige normale voorzieningen van zuurstof, alarmapparatuur e.d. waren toen nog niet getroffen. Een politiemann, strevende naar het recht, kon hier geen mensenleven redden, ofschoon hij dit voelde als zijn taak. Hij wendde zich daarom tot iemand, die in feite zijn grootste vijand was, nl. een gangsterboss Dutchie Millkans (?), die - zoals bekend - enkele beruchte inbrekers onder zijn vriendschaar telde. Het openbreken van deze nieuwe kluis was voor twee van deze misdadigers een sportieve uitdaging. Het ging hun echter minder om het redden van een mensenleven dan om de kans hier nu eens onder wettelijke bescherming a.h.w. een dergelijk nieuw slot te kunnen controleren op zijn mogelijkheden. Hun samenwerking heeft een mensenleven gered. De politiemann was ongetwijfeld verrijkt met respect voor de vakkundigheid van de inbrekers. De inbrekers op hun beurt hadden de voldoening een mensenleven gered te hebben plus een grotere kennis, die ze - helaas! - later verder gebruikt hebben voor onrechtmatige verrijkingen van hun persoonlijkheid.

Het typische van deze anekdote is dus, dat twee lijnrecht tegenover elkaar staande figuren in hun samenwerking de redding betekende van een derde. En zo zullen de tegenstellingen tot een samenwerking komen, wanneer het gaat om het redden der mensheid. Ze blijven elkaar diametraal tegenover staan. Doch wat zij in hun samenwerking bereiken, zou elk voor zich nooit bereikt hebben. En zo zal in de bewustwording het begrip van eenheid niet betekenen een wegvallen van verschillen, maar van een samenwerking ter bereiking van een belangrijk doel.

Vraag: Dat klinkt hoopvol, zelfs voor het communisme.

Antwoord: In deze term meen ik een veroordeling te horen. Sta me toe om deze te corrigeren. Wanneer wij zeggen "het communisme", duiden we hiermee een systeem aan, dat even

idealistisch juist is als het christendom en het theoretisch kapitalisme. Wanneer wij bedoelen de vorm (staatsvorm en beschavingsvorm), die onder de naam "communisme" bestaat, dan mogen we zeker niet vergeten, dat deze - uitgaande van geheel andere standpunten - in feite toch hetzelfde doel nastreeft als de democratie: het geluk van de mens. De democratie - gezond gebouwd - werkt van onderop naar boven. De poging van het z.g. communisme of bolsjewisme is vanuit de top tot de basis te werken. Dit betekent, dat een groot verschil blijft bestaan tot het ogenblik, dat het communisme zijn streven naar verrijking (dus grotere welvaart) èn kennis tot de basis van de pyramide (het volk) heeft doen doordringen.

Terwijl omgekeerd de democratie pas haar werkelijk juiste vorm kan bereiken, wanneer verlangens, behoeften en kennis van de basis (het volk) ook inderdaad in de staatsorde tot uiting komen. We kunnen zeggen, dat beide piramiden ongeveer halverwege gevorderd zijn en juist daardoor elkaar zo scherp tegenover staan. Waaraan ik bovendien nog een kleine conclusie verbind:

Vrienden, het communisme pàst niet voor u. Om de doodeenvoudige reden, dat de opbouw van uw maatschappij een dergelijke omschakeling niet zou verdragen. Maar onderschat u, minacht u of verwerpt u het communisme vooral niet, begrijpende, dat het - zij het op een heel andere manier dan voor u acceptabel is - eveneens onnoemelijk veel goeds presteert. En dat de dreiging, die van het communisme naar het westen uitgaat, berustend op vrees en onrust, ongetwijfeld zijn evenbeeld vindt in de vrees en de onrust, waarmee ook het westen volgens eigen systeem tracht het communisme te bestrijden.

Vraag: Bent u dan niet van mening, dat in een communistische samenleving de mens een nummer wordt en dat dit een belediging is voor een mens als zodanig?

Antwoord: Ik geloof niet, dat men de mens door hem een nummer te geven zijn mens-zijn kan ontnemen. En de praktijk van het bolsjewisme (dus de communistische staatsvorm) wijst er op, dat veel van hetgeen wij tot nog toe alleen kapitalistisch meenden te kunnen verklaren (te zien als deel van een democratie dus) zich evenzeer dáár openbaart. Mag ik een vergelijking trekking? Er zijn arbeiders, die of zij willen of niet betalen moeten voor hun vakgroep. En als zij hun mond zouden opendoen tegen de termen van de baas in, een pak slaag krijgen of van de werven verdwijnen. Amerika. Dito dito de werkgroepen (de gemeenschapsgroepen der fabrieken) in de Sovjet-Unie. Er zijn kapitalisten (dus miljonairs), die buitengewoon weelderig leven en alles a.h.w. tot hun beschikking hebben in de U.S.A. Maar ook in de U.S.S.R. Er zijn staatslieden, die alles kunnen "fixen", zoals dat heet, in de Ver. Staten van Amerika.

We treffen precies hetzelfde aan in Rusland. We treffen in Amerika de middenstander aan, die met moeite en nood a.h.w. het hoofd boven water houdt en zijn eigen stand kan ophouden. Vooral in de handel. We zien op het ogenblik naast de staatswinkels in Rusland weer meer en meer kleinere particuliere handelsbedrijven ontstaan, door de staat getolereerd, waarbij de exploitanten in precies dezelfde condities verkeren. Er zijn dus veel parallellen.

Ik geloof, dat we verkeerd doen, wanneer we zeggen, dat het communisme nolens volens van elke mens een nummer maakt. En ik geloof, dat we verkeerd doen om te zeggen, dat de democratie elk mens als een individu beschouwt. Laat ons toegeven, dat beide systemen fouten hebben. Laat ons toegeven, dat het communisme voor het westen onaanvaardbaar is, omdat de levensstandaard van het communisme een geheel lage is t.o.v. het westen; terwijl omgekeerd de wijze van industriële ontwikkeling veel intenser is dan voor het westen mogelijk is - en helaas anders gericht. Dit betekent, dat het westen nooit communistisch zou kunnen leven zonder gelijktijdig onder te gaan, zijn totale cultuur en beschaving te verliezen. Het betekent echter ook, dat het communisme - wanneer het zijn kinderziekten van angst en vrees te boven gaat komen en wanneer, zoals op het ogenblik, men probéert althans aan de pressie van de bevolkingsgroepen tegemoet te komen van boven af - op den duur een vorm zal groeien, die voor het westen aanvaardbaar is. Als de ontwikkeling van het communisme zonder wereldoorlog nog 150 jaar kan worden voortgezet, is er geen ijzeren gordijn meer nodig. Dan hebben beide een ongeveer gelijk peil bereikt. Want de vrijheid van de democratie begint zoveel mogelijk banden te leggen op het individu door een steeds verdergaande socialisatie. Terwijl het zeer sociale communisme - gedwongen door de behoefte aan vrijheid en de noodzaak tot het scheppen van productieprikkelers - langzaam maar zeker een grotere

persoonlijke vrijheid begint toe te staan. Het is dus geen wonder, dat beide elkaar in het midden zullen ontmoeten.

Het westen kan het communisme op het ogenblik niet aanvaarden. Evenmin als het communisme de westerse beschaving kan aanvaarden. Beide zijn op het ogenblik elkaar te sterk tegengesteld. Maar in hun bestreving ontmoeten zij elkaar. En wanneer zij elkaar ontmoeten, kunnen zij elkaar aanvullen. En dat zou betekenen, dat geen van beide dan geheel naar de andere kant van de scala hoeft over te slaan; dat democratie tot dictatuur zou moeten worden en bolsjewisme tot anarchisme, wat er anders wel in gelegen is.

Ik hoop, dat u mij niet kwalijk neemt, dat ik dit politiek stuk er even aan vastgeknoopt heb.

Ik heb nl. dit voorbeeld tevens gebruikt om u te doen zien, hoe er een wet van compensatie is. Beide machten compenseren elkaar tot het ogenblik, dat zij harmonisch zijn. Dan treedt de wet van eenheid op, waardoor zij elkaar dienende en samenwerkende de grootste prestatie bereiken, het grootste bewustzijn en het dichtst komen bij het paradijs op aarde, wat elk op zichzelf zonder dat niet bereiken kan. Ik hoop, dat het u duidelijk is.

En bedenk wel - voor iedereen aanwezig - wij zijn niet procommunist. En we zijn ook niet prodemocraat of pro wat anders. We zijn ook niet anti. We proberen rédelijk te zijn. En dat is vaak een grote kunst.

Nu zijn we al zoveel afgeweken, dat ik niet geloof, dat het noodzakelijk is hierop nog veel verder voort te gaan. Heeft u nog vragen, die ons onderwerp betreffen? Niemand meer? Dan dank ik u voor de gezellige vragen, waarvan er verschillende m.i. zeer belangrijk waren. Ik hoop ook, dat u zich een beetje geamuseerd heeft ermee. En dat u er iets van geleerd heeft. Dat gaat meestal samen.

Bent u geboeid, dan leert u; verveelt u zich, dan hoort u toch niet wat er gezegd wordt.

En wanneer het mogelijk en noodzakelijk is, hoop ik ook bij andere onderwerpen u nog te ontmoeten, om de kosmische wetten, die achter elk onderwerp schuilen, dan ook nog aan vele andere punten geïllustreerd te zien. Ik dank u voor uw aandacht en wens u een prettige avond verder.